

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

İkinci içtima

2 . III . 1337 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	16	2. — Reis Vekilleri intihabı	17,19
2. — Âzayı kiram muamelâtı	16	3. — Âzanın şubelere tefriki	17:19
1. — Reisisani intihabı	16,17	4. — İdare Memurları ve Divanı Riyaset Kâtipleri intihabı	20

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 3 sonra

REİS — Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

KATİBİ MUVAKKATLER: Feyyaz Âli B. (Yozgad), Ragıp B. (Kütahya)

REİS Pş. — Celseyi küşat ediyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak. (Zaptı sabık hulâsası okundu).

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin tahtı riyasetlerinde saat (3) de küşat edilerek zaptı sabık hulâsası kıraet ve aynen kabul ve Reis Paşa Hazretleri tarafından dahilî, haricî bir senelik hâdisatı siyasiye ile Meclisin hulâsai mesaisine dair irat buyurulan nutuk *istima* olunduktan sonra celse yarım saat tatil olundu.

İkinci celse

Reis Paşa Hazretlerinin tahtı riyasetlerinde bilinikât yoklama icra olunduktan ve Mecliste ekseriyet mevcut olduğu tebeyyün ettikten sonra Riyaseti Saniye için âra istihsal olundu. İnönü Kahramanı İsmet Paşaya Meclis namına Mazhar Müfit Bey tarafından beyanı teşekkür olunduktan sonra Yahya Galip, Besim Atalay ve Rasih ve Müfit Beyler tarafından ikinci seneli devriye tesit ve bu münasebetle ordu kumandanlarıyla Müdafaa-i Hukuk cemiyetleri riyasetlerine teşekkürname yazılması tensip olundu. Meclisin kararına tevfikân Mehmet Akif Beyin yazmış olduğu İstiklâl Marşı Hamdullah Suphi Bey tarafından kürsüden kıraet ve bilâhare Riyaseti

Saniye için toplanılan âranın neticesi tebliğ olunarak ekseriyeti mutlaka hâsıl olamadığından ikinci defa intihap icrası ertesi güne tehir olunarak Abdülgafur Efendi tarafından kıraet buyurulan bir duayı mütaakip saat altıda celseye nihayet verildi.

Reisi Evvel	Kâtip	Kâtip
M. Kemal	Feyyaz Âli	M. Ragıp

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı? (Hayır sesleri). Zaptı sabıkı kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın.

FERİT B. (Çorum) — İkinci senenin birinci içtimayı olarak tashih edilsin.

REİS — O yolda bu zaptın tashihini münasip görüyor musunuz? Bu suretle tashih edildikten sonra kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. (Kabul edildi).

2. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — Reisisani intihabı

REİS — Efendim; Reisisani intihabı icra edilecektir. Lûtfen reylerinizi istimal buyurunuz. (Esami cetveli okunarak reyler toplandı, kura ile : Hacim Muhittin, Yahya Galip ve Operatör Emin Beyler tasnife memur edildiler.)

REİS — Efendiler, reyler tasnif edilinceye kadar teneffüs,

İKİNCİ CELSE

Açılma saati: 4 sonra

REİS — Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

MUVAKKAT KÂTIPLER: Feyyaz Âli B. (Yozgad), Ragıp B. (Kütahya)

REİS — Celse küşat edildi. Reisisani intihabında reye iştirak eden rüfekanın adedi 174 tür. Buna nazaran ekseriyeti mutlaka 88 dir. Adnan Beyefendi 111 rey ile Reisisaniliğe intihap edilmiştir. (Allah muvaffakiyet ihsan eylesin sadaları).

2. — Reis Vekilleri intihabı

REİS — Şimdi Reis Vekilleri intihap edilecek. Her iki Reis Vekilinin intihabı bir kâğıt üzerinde icra edilebilir. İsimler hizasında birinci Reis Vekili, ikinci Reis Vekili diye tasrih edilsin efendim. (Esami okunarak reyler toplandı).

REİS — Rey vermiyen var mı efendim? (Verildi efendim sesleri). (Naim Ef. İğel, Rüstem B. Oltu, İhsan B. Çobanlıbereket bakura tasnifi âraya memur edildiler.)

3. — Âzanın şubelere tefriki

REİS — Efendim, reyler tasnif edilinceye kadar şubeler intihabına başlayalım. (Kura keşide edilerek âzayı kiram şubata tefrik edildiler.)

Birinci şubeye müntehap âzayı kiramın esamisi :

Hakkı B. (Van), Hakkı Hami B. (Sinob), Hasan Basri B. (Karesi), Abdülhak Tevfik B. (Dersim), İlyas Sami Ef. (Muş), Ahmet Hilmi B. (Kayseri), İbrahim Süreyya B. (Saruhan), Salâhattin B. (Üsküdar), İsmail Fazıl Pş. (Yozgad), Hulûsi B. (Karahisarı Sahip), Mustafa Ağa (Dersim), Hacı Bedir Ağa (Malatya), Ahmet Mazhar B. (Üsküdar), Fevzi Pş. (Kozan), İsmail B. (Erzurum), Dursun B. (Çorum), Diyap Ağa (Dersim), İsmet B. (Çorum), Sait B. (Kângır), Osman B. (Lâzistan), Rıza B. (Muş), Vehbi Ef. (Konya), Sami B. (İğel), Rasim B. (Sivas), Kâzım Karabekir Pş. (Edirne), Şeref B. (Edirne), Tevfik B. (Van), Şeyh Cemalettin Çelebi Ef. (Kırşehir), Sıtkı B.

(Malatya), Mahmut Sait B. (Muş), Resul B. (Bitlis), Hasan Ef. (Denizli), Memduh B. (Karahisarı Şarki), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Musa Kâzım Ef. (Konya), Hakkı B. (Ergani), Mahmut Esat B. (İzmir), Rifat B. (Tokad), Vehbi B. (Bitlis), Hacı Tahir Ef. (İsparta), Ömer Mümtaz B. (Ankara), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Nusret Ef. (Erzurum), Süleyman Sudi B. (Bayazıt), Ömer Lûtfi B. (Amasya), Ferit B. (Çorum), Cafer Tayyar B. (Edirne), Mahmut B. (Ergani), Arif B. (Konya), Hacı Mumittin B. (Karesi), Miralay Salâhattin B. (Mersin), Esat B. (Lâzistan), Dr. Eşref B. (Adana), Sadık B. (Kırşehir), Rüştü B. (Ergani), Feyzi Ef. (Malatya), Muhtittin B. (Elâziz), Mustafa Hulûsi Ef. (Konya), Abdülgafur Ef. (Karesi), Tevfik B. (Erzincan), Halil B. (Ertuğrul), Mehmet Hulûsi Ef. (Yozgad), Abdullah Ef. (Bolu), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Şahin Ef. (Gazianteb), Dr. Abidin B. (Lâzistan), Esat Ef. (Aydın), Yasin B. (Gazianteb), Şemssettin Ef. (Ankara), Sırrı B. (Ergani).

İkinci şubeye intihap olunan âzanın esamisi:

Mehmet Nadir B. (İsparta), Cevdet B. (Kırşehir), Abdullah Azmi Ef. (Eskişehir), Behçet B. (Kângır), Yusuf B. (Denizli), Hacı Ali Ef. (İğel), Mustafa B. (Gümüşane), Halil İbrahim B. (Antalya), Ramiz B. (Dersim), Muhtar B. (İstanbul), Ali Ulvi B. (Burdur), Rıza B. (Yozgad), Şevki B. (İğel), Edip Ef. (Batım), Faik B. (Edirne), Ali Vefa B. (Antalya), Kadri Ahmet B. (Diyarbakir), Emin Ef. (Aydın), Nebil Ef. (Karahisarı Sahip), Naim Ef. (İğel), Abdülgani B. (Siverek), Hacı Nuri B. (Siird), Feyzi B. (Diyarbakir), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Dr. Ali Haydar B. (Genç), Rıza Vâmık B. (Sinob), Vehbi B. (Niğde), Mahmut Celâl B. (Saruhan),

Rifat Ef. (Konya), Rasim B. (Elâziz), Refet Ef. (Maraş), Hacı Mehmet Ef. (Bayazıt), İzzet B. (Tokad), Halil İbrahim Ef. (Eskişehir), Osman Nuri B. (Bursa), Mustafa Hilmi B. (Ankara), Mithat B. (Mardin), Ali B. (Amasya), Necip B. (Ertuğrul), Hâşim B. (Çorum), Besim Atalay B. ((Kütahya), Rüştü B. (Maraş), Ziya B. (Sivas), Mehmet B. (Eskişehir), Şükrü B. (Bolu), Hamdi B. (Canik), İbrahim B. (Mardin), Süleyman B. (Canik), Operatör Emin B. (Bursa), Haydar Lûtfi B. (İçel), Hafız Hamdi B. (Biga), Hüseyin B. (Elâziz), Şeyh Fikri Ef. (Genç), Hacı Süleyman Ef. (İzmir), Sadullah B. (Bitlis), Esat B. (Mardin), Numan Ef. (İstanbul), Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Mustafa Zeki B. (Dersim), Şeyh Servet Ef. (Bursa), Ali Ef. (İçel), Bekir Ef. (Konya), Fikri Faik B. (Genç), Salih Ef. (Erzurum), Sırrı B. (İzmit), Mehmet Sırrı B. (Siverek), Rasim B. (Cebelibereket).

Üçüncü Şubeye tefrik olunan âzanın esamisi

Hamza Hayati B. (Menteşe), Ahmet Ef. (Yozgad) Hamdi Nâmık B. (İzmit), Kâzım Hüsnü B. (Konya), Akif Ef. (Batum), Hamdi B. (Diyarbakır), Fuat B. (İzmit), Feyzi B. (Elâziz), Atâ B. (Niğde), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Haydar B. (Kütahya), Ziya B. (Bitlis), Mustafa Vasfi B. (Tokad), Necati B. (Erzurum), Ethem B. (Menteşe), Miralay Fahrettin B. (Mersin), Mehmet B. (Biga), İsmail Remzi Ef. (İsparta), Yusuf Kemal B. (Kastamonu), Hamit B. (Biga), Hakkı Pş. (Niğde), Dr. Refik B. (Bayezit), Ali Vâsıf B. (Genç), Dr. Mazhar B. (Aydın), Abdülkadir Kemali B. (Kastamonu), Hafız Abdullah Ef. (İzmit), Cemal Pş. (İsparta), Ziya Hurşit B. (Lâzistan), Abdullah Ef. (Adana), İsmail Suphi B. (Burdur), Dr. Mustafa B. (İzmir), Zekâi B. (Adana), Rasih Ef. (Antalya), Sabri B. (Kastamonu), Celâlettin Arif B. (Erzurum), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Rıza B. (Kırşehir), Kasım B. (Muş), Derviş B. (Mardin), Cevat B. (Bolu), Garip Ağa (Malatya), Siddik B. (Çorum), Feyyaz Âli B. (Yozgad), Nuri B. (Bolu), Asım B. (Erzurum), Ali B. (Karahisarı Sahip), Yahya Galip B. (Kırşehir), Mustafa Necati B. (Saruhan), Dr. Suat B. (Kastamonu), Abdurrahman Lâmi Ef. (Gazianteb) Hamdi B. (Genç), Mehmet Rağıp B. (Amasya), Hamdi B. (Tokad), Hasan Hayri B. (Dersim),

Durak B. (Erzurum), Nüzhet B. (Ergani), Hamdi B. (Amasya), Ali Saip B. (Urfa), Osman B. (Kayseri), Necip B. (Mardin), Osman Kadri B. (Muş), Bozan B. (Urfa), Ali Şükrü B. (Trabzon), Şükrü B. (Canik), Sabit B. (Kayseri), Tunah Hilmi B. (Bolu), Naci B. (Elâziz), Yusuf İzzet Pş. (Bolu), Ayni B. (Saruhan), Ahmet Ferit B. (İstanbul).

Dördüncü Şubeye tefrik olunan âzanın esamisi

Nâzım B. (Tokad), Salih Ef. (Siird), Hacı Hayali Ef. (Urfa), Haydar B. (Van), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Emin B. (Erzincan), Ali Rıza Ef. (Batum), Ali Rıza Ef. (Amasya), Hafız Mehmet B. (Trabzon), Ali Fuat Pş. (Ankara), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Muhittin Baha B. (Bursa), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Şerif B. (Sinob), Hasan Ef. (Mardin), Dr. Fikret B. ((Kozan), Şakir B. (Ankara), Hüseyin B. (Erzincan), Cemil B. (Kütahya), Hacı Ahmet Hamdi B. (Muş), Mustafa B. (Diyarbakır), Zülfü B. (Diyarbakır), Mehmet Vasfi Ef. (Karahisarı Şarkî), Hamdi B. (Ertuğrul), Kadri B. (Siird), Abdülhalim Çelebi Ef. (Konya), Faik B. (Cebelibereket), Aslan B. (Maraş), Ömer Vehbi Ef. (Konya), Atıf B. (Bayezit), Hasip B. (Maraş), Bahri B. (Yozgad), Neşet B. (Kângırı), Atrf B. (Kayseri), Hamdi B. (Trabzon), Bekir Sami B. (Amasya), Bekir Srtkı B. (Siverek), Mustafa Ef. (Siird), İhsan B. (Cebelibereket), Eyüp Sabri B. (Eskişehir), Kara Vâsıf B. (Sivas), Âlim Ef. (Kayseri), Celâl B. (Trabzon), Reşat B. (Saruhan), Hamdullah Suphi B. (Antalya) (Mustafa Kemal Pş. (Ankara), Tahsin B. (Maraş), Dr. Adnan B. (İstanbul), (Tahsin B.) (İzmir), Rağıp B. (Gazianteb), Tufan B. (Hakkâri), Tevfik Rüştü B. (Menteşe), Hasan Tahsin B. (Antalya), Hakkı Behiç B. (Denizli), Hulûsi B. (Karahisarı Sahip), Zamir B. (Adana), Halil Hilmi Ef. (Karahisarı Sahip), Ömer Lûtfi B. (Karahisarı Sahip), Hüsrev B. (Trabzon), Hasan B. (Trabzon), Vehbi B. (Karesi), Dr. Fuat B. (Bolu), Necati B. (Lâzistan), Refik B. (Konya), Celâl B. (Genç), İsmet Pş. (Edirne), Rıza Nur B. (Sinob), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Mustafa Taki Ef. (Sivas), Halil Hulki Ef. (Siird).

Beşinci Şubeye müntahap Âzayi Kiram

Hüsnü B. (Bitlis), Tahir Ef. (Kângırı), Ce-

lâl B. (Trabzon), Emin B. (Eskişehir), Besim B. (Kastamonu), Refik Şevket B. (Saruhan), Cevdet B. (Kütahya), Tahsin B. (Aydın), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Enver B. (İzmir), Dr. Asım B. (Amasya), Şevket B. (Sinob), Kâzım B. (Karesi), Nafiz B. (Canık), Abdülgani B. (Muş), Rauf B. (Sivas), Emin B. (Canık), Murat B. (Kastamonu), Arif B. (Bitlis), Müfit Ef. (Kırşehir), Ahmet Ef. (Batum), Ruşen B. (Gümüşane), Kılıç Ali B. (Ayıntab), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Hüsrev Sami B. (Eskişehir), Sadettin B. (Menteşe), Derviş B. (Bitlis), Emir Paşa (Sivas), Abdullah Ef. (Sinob), Hüseyin Avni B. (Kozan), Fevzi Ef. (Batum), Mazhar Müfit B. (Hakkâri), Cami B. (Aydın), Recai B. (Trabzon), Veli B. (Burdur), Atıf Ef. (Ankara), Mehmet Emin B. (Ergani), Tevfik Ef. (Kângırı), Lûtfi B. (Malatya), Ragıp B. (Kütahya), Neşet B. (Üsküdar), Mehmet Akif B. (Burdur), Necati B. (Bursa), Rifat B. (Kayseri), Mesut B. (Karahisarı Şarkî), Necmeddin B. (Siird), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), İsmail Safa B. (Mersin), Şevket B. (Bayezit), Mehmet B. (Gümüşane), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), Yunus Nadi B. (İzmir), Şeyh Fevzi Ef. (Erzincan), Hasan Siddik B. (Van), Hasan Fehmi B. (Gümüşane), Ziya B. (Kângırı), Mehmet Ef. (Adana), Refet Pş. (İzmir), Ziya B. (Mersin), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Rüstem B. (Olti), Fuat B. (Çorum), Muhtar B. (Mersin), Reşit Ağa (Malatya), Mehmet Şükrü B. (Karahisarı Sahip), Dr. Mustafa B. (Kozan), Yasin B. (Oltu), Şükrü Ef. (Karahisarı Sahip).

REEİS — Yarı öğleden evvel şubeler içtima ve encümenleri intihap ederler.

HASAN B. (Trabzon) — Müsaade buyurulursa Paşa Hazretleri bir şey arzedeceğim. Muvazenei Maliye Encümeninin teçdidi zaruridir. Rica ederim, elimizde muvakkat bütçe vardır.

biliyorsunuz ki, iki milyonluk bir avans verdik. Daha sonra çıkmamış bütçelerde vardır. Rica ederim, şubeler yarın sabahleyin erken toplanabilirse biran evvel tercihan Muvazenei Maliye âzalarını intihap etsinler ki, işe başlanabilsin. Yarın öğleden evvel şubeler içtima eder. İktiza eden rüfekayı intihap ederler.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Paşa Hazretleri, Muvazenei Maliye Encümeni 1337 senesi için intihap edilmiştir. (Olamaz sesleri).

RAGIP B. (Kütahya) — Efendim, vâkıa Muvazenei Maliye Encümeninin de 1337 için teçdidine zaruret vardır. Fakat geçende intihap olunan arkadaşlar bütçeye vaziyet etmişler, aralarında taksim etmişler ve az çok malûmat ta edinmişlerdir. Onun için şubelerin nazarı dikkatini eelbederim, yine o zevatı intihap buyururlarsa... (O başka sesleri) Maksat hâsil olur.

REİS — İdare memurlariyle kâtiplerin intihabını yarına tehir edelim.

MÜFİT Ef. (Kırşehir) — Arkadaşlar vaktimiz olursa bugün yapabiliriz.

REİS — Efendim, Nizamnamei dâhilî mucebince idare memurlarını ayrıca intihap etmek Kâtipleri de ayrıca intihap etmek lâzımgelir. İş taksim etmek için ayrı ayrı kâğıtlara yazmak ve ayrı sepetlere vazederek ona göre tasnif edilmek lâzımdır. Hepsini birden yapılsa belki noksan olur (Muvafık sesleri).

Efendim, Reisvekillerinin intihabında reye iştirâk eden âzanın adedi 166 dır. Buna nazaran ekseriyeti mutlaka 84 dır. Bu âzadan Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Bey 103 rey ile Birinci Reisvekilliğine ve 93 rey ile de Abdullah Azmi Efendi Hazretleri İkinci Reisvekilliğine intihap edilmiştir. (Allah muvaffak etsin sadaları). On dakika stırahattan sonra idare memurlariyle kâtiplerin intihabatına başlayacağız. Celseyi tatil ediyorum.

ÜÇÜNCÜ CELSE

Açılma saati : 5,40 sonra

REİS — Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

KÂTİP (Muvakkat) : Feyyaz Âli B. (Yozgad)

4. — İdare memurları ve Divanı Riyaset Kâtipleri intihab,

REİS — Celseyi küşat ediyorum. İdare memurları ve kâtipler intihabına başlıyoruz. Ayrı ayrı kâğıtlara yazılacak. İdare memurlarına ait reyler soldaki, kâtiplere ait reyler Sağdaki sepete atılacaktır (Âra istihsal olundu). (İdare

memurlarına ait reylerin tasnifine bakura Sami B. (İçel), Tufan B. (Hakkâri), Celâl B. (Genç), ve kâtiplere ait reylerin tasnifine: İhsan B. (Cebelibereket), Behcet B. (Kângırı), Haydar B. (Van), memur edildiler).

REİS — Âra tasnif edilinceye kadar tenefüs.

DÖRDÜNCÜ CELSE

Açılma saati : 6,30 sonra

REİS — Mustafa Kemal Paşa Hazretleri

KÂTİP (Muvakkat) : Feyyaz Âli B. (Yozgad)

REİS — Efendim celseyi küşat ediyorum. İdare memurları intihabında yüzelli altı âza reye iştirâk etmiştir. Buna nazaran ekseriyeti mutlaka 79 dur. 93 rey ile Hacı Bekir Ef. (Konya), 91 rey ile Emir Pş. (Sivas), 86 rey ile Rasim B. (Sivas) ihrazı ekseriyet etmişler ve intihap olunmuşlardır. (Allah muvaffak etsin sadaları).

REİS — Efendim; kâtiplerin intihabı henüz

hitam bulmadı daha bir saat kadar da devam edeceği anlaşılıyor. Tensip buyurursanız bundan sonraki içtimağımıza talik edelim, Şimdi efendim, yarin şubeler içtima edecekler ve encümenleri intihap edeceklerdir. Neticesini tabîî Makamı Riyasete bildirirler. Heyeti Umumiye cumartesi günü öğleden sonra saat ikide içtima etmek üzere celseyi kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 7